

אשכולות

פלאון פלאוץ אל תאמרו ישיבת כרם ביבנה

לעילוי נשמת מרן ראש הישיבה הרב חיים יעקב גולדוויכטבן הרה"ח רבי ישראל אלעזר זצ"ל

מקורה של הקדושה

מרן ראש הישיבה, הרב מרדכי גרינברג שליט"א

פרשת אחרי מות קדושים

גליון 252 | ט' אייר ה'תשע"ג

(שנה שביעית)

כניסת שבת 18:51

יציאת שבת 19:52

מלא טוב

לר' הראל בר, להולדת הבן.
לר' מרדכי חיימוב, להולדת הבן.

ממנואים

לרבנית דפנה בר, בפטירת אביה.

העלון מוקדש לרפואת

רחל חיה בת לאה תחי'

העלון יוצא לאור ע"י

ישיבת כרם ביבנה

www.KBY.org.il

לתגובות ולהארות:

eshckolot@gmail.com

מערכת אשכולות

הרב אורי בצלאל פישר
יצחק זיטר

"קדושים תהיו כי קדוש אני". האם משום שרשב"ע הוא קדוש, מוטלת חובה גם עלינו להיות קדושים, והרי מושג הקדושה כ"כ מופשט ונבדל, ואין אפשר לצוות על זה?

בתורת כהנים שנינו: "קדושים תהיו" – פרושים תהיו, קדושים תהיו". מהי הכפילות?

ובזהר נאמר: אמר הקב"ה מכל העמים לא ראיתי להדבק אלא בישראל, דכתיב 'ואתם הדבקים בה' א-להיכם'. אתם ולא שאר העמים, ועל דא כתיב 'קדושים תהיו' – דייקא. ואף בזה נשאלת השאלה, אם ענינה של הקדושה היא פרישות, האם אין אומות העולם יכולות להיות פרושים מעריות וכדו'?

ההשקפה השטחית אומרת שהחילוק בין ישראל לאומה"ע היא בזה, שלאומות העולם ישנם ז' מצוות ואילו ישראל נצטוו בתרי"ג מצוות. והשקפה זו בטעות יסודה.

"והייתם לי סגולה", "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי", היא הבדלה שמתחילה בנשמה, לא בבחירה החופשית. וכתב ריה"ל בכוזרי, על נוסח התפילה "אהבה רבה אהבתנו", "שנתחייבנו להאמין שההתחלה ממנו (מהקב"ה), ולא ממנו אנחנו".

את הבחירה הא-להית בישראל אין לראות כסלקציה של ישראל מתוך עמים אחרים, אלא כיצירה מלכתחילה. "עם זו יצותי לי – תהלתי יספרו".

וכן כתבו בתוס' ע"ז (ה, ע"א) על דברי הגמרא שהוא אמינא, שאילולי חטאו ישראל, לא היו חוזרים אחר מעמד הר סיני לנשותיהם. ושאלה שם הגמ': "והרי אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף". ופירש רש"י: "אוצר יש ושמו גוף, ומבראשית נוצרו כל הנשמות העתידות לצאת ונתנן שם". והקשו תוס': והרי יכלו אומות העולם לרוקן את הנשמות שהם יהיו מולידים. "ואמר ר' אלחנן, שנשמות של ישראל ונשמות של עכו"ם אינן בגוף אחד". אלו שתי אוצרות נפרדים, משום שהם שני סוגי נשמות.

כל החילוקים שבמעשים ובהתנהגות אינם אלא תוצאה של החילוק שבנשמות.

אף ספר החינוך שחזר ושנה על הכלל ש"אחר הפעולות נמשכים הלבבות", לא היתה כוונתו שהמעשים יוצרים, אלא שהמעשים מגלים את מה שכבר גנוז בנשמה. והא ראייה, שהוא עצמו ביאר במצות מילה, שרצה הקב"ה להטביע בגופנו אות שנהיה מובדלים בגופנו כשם שאנו מובדלים מהם בנפש, שמוצאם ומובאם אינו שווה. והמילה שבגוף רק מבטאת את המילה שבנפש.

"יכול אדם (לחשוב) שכל ההבדל שבין ישראל לעמים הוא מתבלט ע"י המצוות שבפועל... אבל סקירה של טעות היא זו... אבל תוכן הדבר הוא, שהיסוד הנפשי, שהרעיון הוא בנוי עליו, שעל

יסוד אותו הרעיון כל הארג הגדול של החקה המעשית מתפשט, זה היסוד הוא העצם הנשמתי, שהוא מצביין את ישראל בתור חטיבה מיוחדת, חטיבה אחת בעולם. ומההבדלה הזאת נובעות הן כל ההבדלות המעשיות" (אורות עמ' קנה).

הקדושה בישראל היא קבועה. "כי קדוש אני", וכיון ש"אתם הדבקים בה' א-להיכם", הרי יש בנו כבר תכונה זו. חובת האדם אינה אלא על המעשים, כדי לגלות הקדושה.

וזהו שאמרו בתורת כהנים: פרושים תהיו, קדושים תהיו. היינו, שאם תהיו פרושים, ממילא תהיו קדושים. וכך נאמר בזהר: קדושים היו, לא נאמר, אלא תהיו, זוהי הבטחה שודאי תהיו. וכדברי הרמח"ל במסילת ישרים: הקדושה תחילתה השתדלות וסופה מתנה.

וזהו שנאמר בסוף הפרשה: "והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה', ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". שעל ידי הבדלה נהייתם לי, ובזה תהיו קדושים.

ויש בזה רק תנאי אחד, שהמעשים שיעשו יהיו מתוך קשר עם כלל האומה. משום שאין בישראל מציאות של שכינה מנותקת מהכלל. וכן כתב במשך חכמה בפרשתנו (אחרי מות יח, ד): "כי אין ה' מייחד שמו על הפרטי, כי הפרטי בלא צירוף הכללי, אינו תכליתי כלל".

לימוד תורה וקיום מצוות, הנעשים באופן אישי, במנותק מהכלל, אינם מביאים לקדושה. וכן כתב הרמב"ם (הלכות תשובה ג, יא) שהפורש מדרכי ציבור אין לו חלק לעוה"ב "אף על פי שאינו עובר עברות אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצוות בכלל, לא נכנס בצרתן ולא מתענה בתעניתן, אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ וכאילו אינו מהן".

ולכן פרשת קדושים היתה נאמרת בהקהל, לפני כל ישראל. ואין היחיד אומר קדושה. ועל כן מתייחדת פרשת קדושים במצוות החברתיות הרבות שבה. ובראשם "ואהבת לרעך כמוך", שאמר ר' עקיבא שהוא כלל גדול בתורה.

ציוני לאב

"זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו"

הרב אורי בצלאל פישר שליט"א

הקודם שגם הם סברו שהנס שביום העצמאות היא נס שנעשה לכלל ישראל:

הגריא"ה הרצוג זצ"ל² כתב:

ואחרי השואה המסמרת אם לא באה אחריה הישועה כלום היתה היהדות יכולה להתקיים, וכלום באמת זוהי הדרך, מהי השיטה להסתפק ב'מנין יהודים', ומה היה גורל הרוב הגדול, אלולי הישועה הזאת שהראתה סימנים של ההשגחה העליונה של ישראל.

הרב עובדיה הדאיה זצ"ל³ הסביר שההצלה היא שניתנה לנו מדינה, שיש בכך הצלה לכלל ישראל:

ויש מקום לייחסו כנס לכללות כל עם ישראל, דאף דאין כל יושביה עליה, והצרות והמלחמות היו רק בארץ ישראל, ועל תושבי ארץ ישראל... ואלמלא רחמיו יתברך, לא היה נשאר חס

בשבוע שעבר העלון לא יצא, ולכן לא היתה התייחסות ליום העצמאות. אך, אי אפשר לעבור יום מיוחד זה ללא התייחסות. ראיתי לנכון לדון במאמר קצר בהלכות יום העצמאות. כמובן, שיש להלכות אלו גם משמעות ליום ירושלים, ולכן לא עבר זמנו בטל קרבנו.

יש מספר טענות נגד הקביעה לומר הלל ביום העצמאות. בוודאי במאמר קצר אי אפשר לענות על כולן. ניגע בטענה אחת, שנראה לי שיש בה משמעות מרובה להבנת יום העצמאות. יש שטענו שאין לומר הלל ביום העצמאות ויום ירושלים משום שתקנת נביאים לומר הלל על כל גאולה מצרה¹ היא רק כשמדובר על נס שנעשה לרוב עם ישראל. רבנים רבים הבינו שמדובר על נס שלא נעשה לרוב עם ישראל בכל העולם, אלא רק לאלו שבארץ ישראל. לכאורה, ביום העצמאות ההצלה היתה רק לאלו שהיו בארץ ישראל. הבנתם נובעת מכך שלדעתם ההודאה ביום העצמאות היא על ההצלה ממוות לחיים במלחמת השחרור.

נראה לי, שמדובר על נס שנעשה לכל עם ישראל בעולם. אך, לפני שאבאר את דבריי אביא מקצת מדברי רבותינו בדור הזה ובדור

¹ עיין מסכת פסחים קיז, ע"א.

² פסקים וכתבים, כרך ב, אורח חיים, סימן קה.

³ במאמרו "הלל ביום העצמאות", מובא בספר "הלכות יום העצמאות", בעריכת הרב פרופ' נחום רקובר.

ג. על היכולת לקיים את מצות ישוב ארץ ישראל. כל מקום בגלות, אפילו במקום הנוח ביותר, נכלל במה שכתוב:

'ואבדתם בגוים, ואכלה אתכם בארץ אויביכם' (ויקרא כו, לח). גם בגלות הנוחה ביותר שקיימת בדורנו, הולכים בה לאיבוד באיזו דרך שהיא. ישראל שבין הגוים - סופם כליה והתבוללות. כן הוא מוסיף שהגלות נוגדת את היצירה הטבעית של עם ישראל. יהודים על פי טבעם שייכים לארץ ישראל. נוסף על כך, התורה בגלות איננה תורה כפי שצריך להיות. הרי מובא בסוגיא במס' חגיגה (ה, ע"ב): 'כיון שגלו ישראל ממקומן אין לך ביטול תורה גדול מזה'.

אח"כ הוא ביאר את ההודאה השניה על עצמאות ישראל. תפארתם של ישראל אינה קיימת אלא בשעה שהם משוחררים. החיים הרוחניים, כפי שהם צריכים להיות, אינם יכולים להיווצר בלא שנהיה משוחררים מעול הגוים.

לבסוף הוא הסביר את ההודאה השלישית, ההודאה על מצות ישוב ארץ ישראל. עכשיו יש לנו מצוה חדשה שנלקחה מאתנו יותר מאלפיים שנה. דבריו מבוססים על דברי הרמב"ן⁷ הידועים שיש שני חלקים למצוה זו: 1. ישיבה בארץ. 2. כיבוש הארץ ושלא למוסרה לזולתנו מן האומות. במשך כל הדורות לא היינו יכולים לקיים מצוה זו, לא יכולנו לכבוש את הארץ, אבל עכשיו מן השמים איפשרו לנו לכבוש.

הרב אברהם כהנא שפירא זצ"ל הוסיף שבזמנו היתה מחלוקת גדולה שפילגה את עולם התורה. היו שאמרו שהם יעלו לארץ ישראל, רק עם ביאת המשיח, והיו שאמרו שצריך לעלות לארץ ישראל כבר עכשיו, כיון שצריך לצפות לישועה בפועל. באותה עת, לא היה מי שיכריע, אך היום אנחנו כבר רואים מה הכריעו בשמים. אנחנו רואים שהתקיים הפס': 'ואבדתם בגוים ואכלה אותכם ארץ אויביכם'. כל הגולה היתה לשריפת אש, ואילו ארץ ישראל נהייתה לאבן פינה ולבסיס לקיום עם ישראל. אע"פ שיש כאלו שמדברים על המצב הרע בארץ ישראל, על שנאת עמי הארצות לתלמידי חכמים, בכ"ז יש לראות שיש היום בארץ גידול עצום בלימוד התורה. זהו מקום התורה הגדול ביותר, מעולם לא היה בארץ ישראל או מחוצה לה, ריבוי כל כך גדול של תורה, הן בכמות והן באיכות.

אוסף עוד מספר הערות לחזק את הדעה שגם היהודים שבגולה צריכים להודות על נס הקמת המדינה:

1. לאחר הקמת המדינה נפתחו שערי ארץ ישראל לכל יהודי ויהודי. כיום כל יהודי בכל מקום שהוא נמצא יכול לעלות לארץ. באותה עת, לאחר השואה, היתה בכך בוודאי הצלה לרבים מעם ישראל. שלא היה להם מקום ללכת ומצבם היה בגדר של פיקוח נפש. גם לאחר מכן ראינו ששערי ארץ ישראל שנפתחו הצילו רבים מן היהודים כמו הרוסים והאתיופים. גם כיום יש הצלת נפשות לרבים מן היהודים בחוץ לארץ.

וחלילה שריד ופליט משונאי ישראל, בכל זאת, הנה התשועה מתייחסת לכל עם ישראל שבגולה, דהרי לפני כיבוש המדינה, היתה הארץ סוגרת ומסוגרת, כלפי עם ישראל שבגולה, ורבים מהם שבאו כמעפילים לארץ ישראל, שברחו מארץ האויב, מקום השמד והשואה לחסות תחת כנפי ארץ ישראל, לא נתנו להם להכנס, והגלו לארץ נידחת במצור ובמצוק, ואלמלא כיבוש המדינה, היו עד היום דווים וסחופים בארצות גלותם. מאין דורש, ואין מבקש, וע"י כיבוש המדינה, נושע להם, שבאו לארץ אבותיהם, תחת שלטון אחיהם... וכמה מאות אלפים שהיו תחת שעבוד האויבים בגלותם, ניצלו ועלו לארץ מולדתם, אשר קיבוץ גליות כזה, עוד לא היה מימי החורבן, ופשוט שתשועה זאת של כיבוש המדינה, מתייחסת גם להם, אלא שיצאו מאפילה לאורה, משעבוד לגאולה. ואף אלה שלא סבלו, ולא סובלים בגולה, משלטון זרים, הרי ע"י כיבוש המדינה, ושלטון לישראל כאחד העמים, ניתוסף לכל אחד ואחד השרוי תחת שלטון זרים, חשיבות גדולה, וכבוד ויקר... וגם כי יש לכל אחד מהם הזדמנות חשובה, בכל עת שירצה לשוב לארץ מולדתו לארץ אבותיו באין מפריע... והרי זה ממש אתחלתא דגאולה, לכל עם ישראל השרוי בארץ ובגולה...

גם הרב נתן צבי פרידמן זצ"ל⁴ סבר שהנס של יום העצמאות היה נס לכלל ישראל, גם לאלו שיושבים בגולה:

אבל בענין שלפנינו שיצאנו מעבדות מדינית לחירות ועצמאות בכל שטחי החיים, והרגשת הגאולה אופפת לא רק את תושבי ארץ ישראל כי אם את כל היהודים הנמצאים בעולם, בבחינת "אף אותנו גאל עמהם", כל יהודי הנמצא בעולם יכול לחזור הביתה, שערי הארץ פתוחים לרווחה, ורבבות יהודים נוהרים אליה, ומליונים חושבים על זה, מתכננים תכניות ומטכסים עצות ומחשבים חשבונות להגיע לארץ ישראל....

הראשון לציון, הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל⁵ כתב שכל עם ישראל צריך לעשות יום טוב ביום זה, גם אלו שבגולה, זהו נס לכלל ישראל:

הכרזה נועזת זאת, שלא האמינו לה כל מלכי ארץ, עשתה את כל עם ישראל, שבארץ ובתפוצות, לעם עצמאי וריבוני בארצו ובכל משטרי חייו, נתנה אומץ וגבורה לצבקות ה', הם צבאות ישראל במלחמת גאולתו כאריות והצליחו נגד כל הקמים עלינו מסביב, והיא אשר פתחה שערי ארץ לפני עם ישראל מכל פזורי הגולה אל ארץ נחלת ה', והיא אשר נתנה לעם ישראל את מקומו המכובד בין כל העמים... **יום זה, הוא יום טוב לישראל היושב בארצו ובכל תפוצות פזוריו לדורות עולם להודות לה' חסדו ולהגיד בקול זמרה וצלה הלל ותהילה - "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו.**

הרב אברהם כהנא שפירא זצ"ל⁶ כתב שביום העצמאות יש חובה להודות לקב"ה על ג' טובות: א. ביטול הגלות. ב. על עצמאות ישראל.

⁶ קובץ הציונות הדתית, מוקדש למאה שנות ציונות דתית, מאמר "חיוב ההודאה ביום העצמאות".
⁷ בהוספות שלו על ספר המצוות של הרמב"ם.

⁴ במאמרו, "בדין יום העצמאות", שם.
⁵ ספר הרבנות הראשית לישראל שבעים שנה לייסודה, כרך ב', עמ' 842-843.

2. עצם הקמת המדינה יש בה הצלה לאנשים שנמצאים בחו"ל. ידוע בעולם שאם יפגעו באחד מן היהודים, יש מי שיתבע את דמו. יש מי שילחם בשבילו. כל עוד שהיינו בגלות, היינו תחת זרים וונתונים לרצונם. הגוים יכלו לעשות לנו ככל העולה על רוחם. הגלות המרה שעברנו היא הוכחה ברורה לכך. בוודאי השואה האיומה הוכיחה זאת מעל כל ספק. הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל אמר שבעבר, לפני השואה, היה ויכוח בין הרבנים אם יש לעלות לארץ או לא. ההיסטוריה הוכיחה מעל כל ספק את התשובה הנכונה. השואה האיומה הוכיחה שעם ישראל היה צריך לעלות לארץ.

הקמת המדינה היא האור הגדול שבקע מתוך החושך הגדול של השואה האיומה. זו יציאה מאפילה לאור גדול שאין כמותו.

3. ההצלה האחרונה היא הצלה רוחנית. הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל⁸ העיד שהקמת המדינה עוררה בקרב היהודים היושבים בגולה גאווה וחרות שלא היתה להם בעבר. ההזדהות עם מדינת ישראל קירבה אותם גם ליהדות. נוסף לכך שגם כיום תופעת התבוללות בחו"ל נפוצה בהרבה יותר מאשר בארץ. בארץ ישראל רוב תושביה יהודים ואפשרות להתבוללות מועטת, אין אחוזי התבוללות כל כך גבוהים. לכן, הקמת המדינה היא מונעת התבוללות, ובוודאי שעל כך יש להודות לה'.

⁸ עיין בספר מועדי הרב, של הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל, שיעור השותפות בין האדם לבין הקב"ה; חוברת זה היום עשה ה' שנת תשס"ו, עמ' 7- של הרב דרוקמן שליט"א.

על מנת לעלות

הכנה לחיים

הרב שרוו יוסט שליט"א

מתלבש בצורה מכובדת במיוחד כדי שיתרשמו ממנו על הצד היותר טוב.

הכנות שלנו לכבוד נתינת התורה אינן הכנות טכניות גרידא, אלא צריך שיהיה בהן משהו הרבה יותר מהותי. המטרה היא לצרוב בתודעתנו, כדברי ספר החינוך (שם): "שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל וכו', והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה כו' – כל גאולת מצרים האדירה, שאת זיכרה חגגנו אך לפני שבועות ספורים, מטרתה אחת ויחידה: להפוך את עם ישראל לעם של תורה.

תורתנו הקדושה איננה רק "חומר לימודי" שיש ללומדו, אלא היא כל התרבות שלנו, כל המהות של החיים שלנו, הן בחיי הפרט והן בחיי הכלל.

יהי רצון שנזכה לרומם את כל חיינו בכלל ואת לימוד התורה בפרט, כך שנרגיש באמת ש"כי הם חיינו ואורך ימינו", ומתוך כך נזכה גם ל"ובהם נהגה יומם ולילה".

נמצאים אנו ממש באמצע ימי ספירת העומר, בין פסח לעצרת, ימים המוגדרים כימי הכנה לחג השבועות. ניתן ללמוד על חשיבותו הרבה של חג זה מדברי ספר החינוך (מצווה ש"ו): "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאת את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה". פירוש הפסוק כלומר הוצאת אותם ממצרים יהיה לך אות שתעבדון את האלוקים על ההר הזה. כלומר שתקבלו את התורה שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאילים והיא תכלית הטובה שלהם. ועניין גדול הוא להם יותר מן החירות מעבדות, ולכן יעשה ה' למשה אות צאתם מעבדות לקבלת התורה, כי הטפל עושין אות לעולם אל העיקר".

בכל תחום מתחומי החיים, היחס שלנו אליו נגזר מהחשיבות שאנו מייחסים לו. לדוגמא: אדם הולך לקנות נעליים ולא אכפת לו מאיזו חברה הם, העיקר שיהיו נוחות להליכה. אך חבירו שמאוד מחשיב את מראהו החיצוני, ידקדק לקנות את המותג היותר "נחשב". וכמו כן, מי שהולך לראיון עבודה, דבר חשוב לכל הדעות, מכין את עצמו היטב לכך: הולך שולח קורות חיים, מתייעץ עם אנשים, משנן היטב את כל מה שרוצה לומר ואפילו

שאלה שבועית

ראש הישיבה, הרב בן ציון אלגאזי שליט"א

הקשה קונטרס הספיקות (כלל ו) שהנה קי"ל בבבא קמא (דף כ"ז) ובבבא קמא (דף מ"ו) ובבבא בתרא (דף צ"ב), דלא אזלינן בממון בתר רובא, וביארו התוס' בבבא קמא דהוא משום חזקת ממון. וקשה דאם כן למה בדיני נפשות אזלינן בתר רובא, והרי מסייע ליה חזקת גופו, ואם גופו נידון ליהרג מכח רובא ממונו לא כל שכן. ובש"ש הביא הקושיא וסיים שהיא קושיא עצומה.

בהקדמת ספר שמות). משה ואהרן ובנין המשכן הגיעו לשיא מסוים של קרבת ה' ברמה של האבות, אלא שהאבות היו יחידים, ואהרן ומשה הגיעו לשלמות של כלל. אמנם ישנו שלב אחד מעל זה, והוא ההגעה למצב של השלמות המוחלטת בו הקב"ה שמח בעולמו, וזו היא הדרגה העליונה (וכע"ז השמחה שאדם שמח בקיום המצוות, והאריז"ל לימד שכל השגיו העצומים והשגתו הנוראה הם מכך שהיה שמח במצוות. לכן הקטורת מצילה ממות, כי היא מסמלת את השלמות של "גם אויביו ישלים אתו", השלמות הסופית, בה "ובלע המות לנצח"; שלמות זו מתבטאת בהשלמה פנימית, וממילא בשמחה). דרגה זו מסומלת בקטורת דווקא – "שמן וקטרת ישמח לב", כי חוש הריח בכלל, שהוא חוש רוחני ("והריחו ביראת ה'", "ריח ניחוח", וע"ע סוטה מט. "טהרה יש בך"), וביחוד בהקשר של הקטורת שבבית המקדש (כביאור הגר"א למשלי כז, ט), מסמלים שמחה של שלמות פנימית. אבל הדרגה וההשגה הזו צריכה לבוא דווקא באופן הראוי, כי באופן הלא ראוי, כאשר הקב"ה בחסדו לא צייה על הקרבה ולא יצר את השלמות הזו, הרי שכשהיא באה מן ההדיט היא מעוררת דין. אילו זכינו, ונדב ואביהוא היו מביאים את הקטורת **כראוי**, היה שלב עליון נוסף בהשראת השכינה, השלב של השמחה המוחלטת של האדם בעבודת ה', שממנה אין ירידה. השלב של אחרית הימים.

הכהן הגדול בהכנסו ביוהכ"פ להקטיר קטורת בקדש הקדשים, מבטא את השמחה העליונה בקרבת ה', שהיא נקודת הקיום של כל העולם כולו. התשובה העליונה שמכשירה וממקרת את הרצון כולו.

אמנם אין אפשרות להגיע לשלב זה ללא הכנה ראויה, אחרת יהיה אותו כשלון של בני אהרן שקרבו אל ה' שלא כראוי. מדרגה זו, זוכים לה רק יחיד סגולה. לאדם הפשוט סדרי קיום המצוות אינם ביטוי לרצונו הפנימי ולשאיפה עליונה, אלא להיפך – ע"י העיסוק במצוות הוא מתקשר ומתחבר למושגים שמעל להכרתו. ישנם מלכים שהכתר הוא ביטוי לעוצמתם, וישנם שכתרם הוא שנותן להם את הסמכות והיכולת לפעול בהתאם לנדרש מהם, ואע"פ שאינם במדרגה זו, אבל יכולים למלא תפקיד מכח לבישת הבגדים.

"אין דומה העושה מצוה ע"י התעוררות של אחרים לעושה ע"י עצמו, וע"ז שיבח דוד, 'אני מעורר השחר ואין השחר מעיר אותי' " (ט"ז או"ח א, ב). בכל סדרי עבודת ה', בתפילה ובתורה, יש המעוררים את השחר ויש שהשחר מעורר אותם. זכינו, בני הדור הזה, באפשרות גדולים וטובים ממנו רק חלמו עליה: לשבת וללמוד תורה בארץ ישראל, להגיע במאמץ קלוש למקום השראת השכינה, הכותל, ולהתפלל שם בלא שום מפריע. אמנם מבחינה פנימית אין לנו את הגשות הקודש שהיו לדורות הקודמים, אבל לפחות נשתדל להיות לובשי הבגדים, ולפעול את הפעולה הנכונה, אולי בזכות זה נתעורר ונגיע לתוכן הפנימי.

סדר עבודת יום הכפורים שבפרשתנו פותח בתיאור "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן, בקרבכם לפני ה' וימותו". ויש לעורר בפרשה זו מספר קושיות:

א. הקישור למיתת בני אהרן כשלעצמו, ותאור החטא שלהם באופן אחר מהמופיע בפרשת שמיני: "אש זרה אשר לא צוה אותם", וכע"ז בפרשת במדבר ופנחס, הדגש הוא על **הזרות**, ואילו כאן החטא מוסתר ומודגשת **הקרבה**. ובאמת, מלבד המעשה שהיה אצל בני אהרן, יש משמעות לדורות בסיפור זה, כמבואר בספה"ק שראוי לאדם לשפוך דמעות על מיתת נדב ואביהוא בני אהרן. אם כך יש להבין מה המיוחד באסון זה, הנותן לו משמעות לדורות, ומה משמעותו המיוחדת בהקשר של סדר העבודה שפרשתנו?

ב. לכאורה מקומה של פרשה זו צריך היה להיות בסדר המועדות המתואר בפרשת אמור, ואין כאן מקומה של הפרשה. גם סגנון הדברים לא נותן מקום להבין שהוא מיוחד ליוהכ"פ דוקא (ובאמת הגר"א ביאר שאהרן עצמו היה עושה סדר זה בכל פעם שרצה להכנס לקה"ק. אמנם אנו צריכים לבאר בדרך הפשט ועפ"י דרכם של המפרשים).

ג. לאחר הלכות יוהכ"פ היינו מצפים שיכתב שבכל דור הכה"ג שהוא מבני אהרן יעשה אותו דבר. אבל הפסוק מצווה רק שהכהן העומד במקום אהרן ילבש את הבגדים ויעשה את סדר הכפרה, ואילו הדגש אצל אהרן, "בזאת יבא אהרן אל הקדש", והמתווה לכך, אינו מצויין.

יוהכ"פ הנו יום כפרה על החטאים, היום שבו נתרצה ה' לאדה"ר ובו נתרצה לבנ"י לאחר חטא העגל והשרה השכינה במתן הלוחות השניות, וכך נתפס היום כתיקון שעל כל החטאים והכשלונות כהכנה לשנה החדשה. אבל לחזרה בתשובה ישנה מטרה מלבד תיקון העבר, בהתעלות להשגה העליונה של קרבת ה'. ההתנתקות מחטא אינה רק אמצעי להנצל מעונש, אלא תיקון האדם והעולם להתגלות ה' ולאפשר העליון של השמחה העליונה.

אנו רגילים לחשוב עפ"י מה שלמדנו, שישנו תהליך ירידת הדורות. מעמד הר סיני, בנין המקדש בימי שלמה, הם מאורעות השיא בהתעלות בנ"י, וכולנו ניזונים מהרשמים של מאורעות אלה ומשמרים אותם בתודעתנו ע"י תפילה, לימוד, וקיום המצוות. והנה, ככל שאנו מתרחקים מהמאורעות, רשמם בתודעה נחלש ועוצמת ההשגה האישית יורדת. אמנם, מאידך גיסא, העולם כולו מתקדם לקראת ימות המשיח שבהם העולם כולו יגיע לשלמות המוחלטת שלא היתה מעולם, ובזה העולם נמצא בתהליך עליה (ובזה הסבירו גדולי עולם, מדוע בעינים מסוימים של גילוי סודות התורה, ככל שהדורות מתקדמים הם מתגלים ומתפשטים; ואכמ"ל). "וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן, ושב הקב"ה והשרה שכניתו ביניהם, אז שבו אל מעלות אבותם שהיה סוד א-לוה עלי אהליהם, והם הם המרכבה, ואז נחשבו גאולים" (רמב"ן

¹ הרחבה על מעלתה הייחודית של הקטורת והקשרה ב"שערי אורה" לאדמו"ר האמצעי, שער חנוכה פ"ז ואילך (הערת העורך).

מערכות אשכולות מברכת את הרב בן ציון אלגאזי שליט"א על מינויו לראשות הישיבה לצידו של מרן ראש הישיבה, הרב מרדכי גרינברג שליט"א